

Raadsinformatiebrieven

Datum	29 maart 2022	Zaaknummer	2037479
		Portefeuille	Infrastructuur, duurzaamheid, winkelcentra H.G.W.M. van Rooijen
Onderwerp	Update van de ontwikkelingen op het gebied van transitietraject Grondstoffen en Sociaal domein		

Behandeling in commissie

Niet van toepassing.

Kennisnemen van:

Update van de ontwikkelingen op het gebied van het transitietraject Grondstoffen en Sociaal domein.

Aanleiding

Gemeente Meierijstad bouwt aan een zo lokaal mogelijke circulaire economie. Een van de bouwstenen daarvan is de omslag van afval naar grondstof (afgekort: VANG). De VANG doelstelling van maximaal 100kg restafval per inwoner in 2020 is de uitwerking van de geformuleerde ambitie op het terrein van afval in het Mijlpalendocument. Deze doelstelling werd ruimschoots behaald (77 kg restafval per inwoner)! We formuleren ambitieuze doelen op het gebied van circulaire economie: hergebruik van grondstof en afvalscheiding. We stimuleren en belonen afvalscheiding.

Kernboodschap

Op 1 januari 2019 werden de eerste grote maatregelen ingevoerd: 13x/j restafval, 26x/jr PMD en 52x/jr gratis GFT inzamelen. De doelstelling was 81kg restafval per inwoner voor 2019, behaald is 77kg/inw in 2019.

	doel	2017	2018	2019	2020	2021
kg/p/j restafval aan huis opgehaald	81	99	99	72	77	69

Voor het ontmoedigen van ongesorteerd grof restafval is een verhoging van het milieustraattarief ingevoerd sinds 2019. Vanaf 1 januari 2022 heeft gemeente Sint Michelsgestel eenzelfde acceptatiemethode ingevoerd voor bezoekers uit Sint-Michielsgestel bij de milieustraat in Schijndel. Dat zal meer gescheiden grof afval opleveren. De Covid-crisis heeft de situatie de inzamelresultaten op alle milieustraten sterk nadelig beïnvloed. De hoeveelheid grof restafval is sterk toegenomen. De veldproef* heeft deze ontwikkeling gekanteld op de milieustraat in Sint-Oedenrode.

**Eerdere correspondentie/informatie over het transitietraject is met de Raad gedeeld tijdens de Beeldvormende avonden in september 2019 en oktober 2020 en door middel van de volgende Raadsinformatiebrieven; zaak 1948254662 (juli 2019) en zaak 1948370539 (februari 2021).*

Vervolg ambities

Voor het verder beperken van restafval en verbeteren van de afvalscheiding behalen van betere scheiding zijn momenteel 4 trajecten ingezet:

1. Onderzoek naar nascheiding.
2. Betere scheiding van fijn restafval bij zowel de particuliere huishoudens als bij scholen, verenigingen en bedrijven.
3. Betere scheiding van het grof restafval.
4. Circulair maken van verwerkingscontracten.

Onderzoek naar nascheiding

Bronscheiding levert de meeste grondstoffen van de hoogste kwaliteit, maar scheiding aan de bron is niet overal even makkelijk. Onze resultaten worden benadeeld door verhoudingsgewijs veel restafval in de hoogbouw.

Daarom zijn we in 2020 gaan verkennen of nascheiding van huishoudelijk afval een extra bijdrage kan leveren aan de realisatie van onze doelstellingen. Deze verkenning doen we samen met de gemeenten Den Bosch, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Helmond, Oss, Valkenswaard en de provincie Noord-Brabant.

Met nascheiding willen we de VANG-doelen dichterbij brengen, grondstoffen hergebruiken, CO₂-uitstoot beperken, kosten van afvalbeheer beter beheersbaar maken en de dienstverlening aan onze inwoners op peil houden.

In 2020 zijn negen afvalverwerkende bedrijven formeel geraadpleegd. De belangrijkste conclusies van deze marktconsultatie waren:

- Met nascheiding kan uit het restafval van met name sterk verstedelijkt gebied (hoogbouw) met bewezen technieken zo'n 15-30% extra aan grondstoffen worden gehaald en hoeft uiteindelijk minder afval te worden verbrand.
- In Zuid-Nederland is op dit moment geen nascheidingscapaciteit aanwezig. Afvalbedrijven zien mogelijkheden voor de realisatie van een nieuw op te zetten nascheidingsinstallatie (NSI) in Brabant.
- De marktpartijen zijn bereid zelf te investeren in een nieuw te bouwen nascheidingsinstallatie als de gemeenten garant staan voor de levering van PMD-rijk restafval gedurende een periode van tenminste 10 jaar. De deelnemers (gemeenten) hoeven dus zelf geen risicodragende investeringen te doen.

Ter voorbereiding op besluitvorming door de potentiële deelnemers (gemeenten), wordt in het eerste kwartaal van 2022 een tweede marktconsultatie uitgevoerd. Na afronding hiervan wordt ambtelijk en bestuurlijk een voorstel opgesteld, waarmee in de tweede helft van 2022 een concrete vervolgstap wordt gezet. Dit voorstel wordt in de vergadering van 8 september aan de Raad voorgelegd.

Betere bronscheiding van fijn restafval

Dit traject bestaat uit twee sporen met enkele pilots.

Het eerste spoor is de huisvuilinzameling. De resultaten van de sorteeraanlyse en de inzameling van restafval tonen ruimte voor verbetering. In 2022 gaan we inzamel pilots voorbereiden, met uitvoering in 2023. Bij de voorbereiding worden onze inwoners betrokken.

Het tweede spoor is afvalscheiding bij scholen, verenigingen en bedrijven. Uit een onderzoek in 2021 blijkt een duidelijke behoefte aan afvalscheiding vanuit de ondernemers in Meierijstad. Ondernemers hebben graag invloed op de manier van afvalinzameling en kiezen graag zelf of ze gebruik maken van regelingen of niet. Deze inzichten worden betrokken in de voorbereiding van de inzamelingspiloten.

Betere scheiding van het grof restafval

De strategie van het transitietraject voor grof restafval is als volgt ingezet;

- Uitbouwen van het Textiel Sorteer Centrum.
- Opzetten van een Circulair Ambachtscollectief voor het organiseren van een verkoopkanaal voor herbruikbare (half)producten.
- Opzetten van een veldproef ('drive-thru') voor het hoogwaardig innemen van afgedankte spullen op milieustraten.
- Afweging maken over de toekomst van de milieustraten.

Uitbouw van het Textiel Sorteer Centrum (TSC)

Uniek voor Nederland is dat we afval benaderen als een middel voor sociaal werk en de sociale economie. Vanuit die visie hebben we de positie van het Textiel Sorteer Centrum in Schijndel versterkt. Sinds 2018 wordt het door de gemeente ingezameld textiel gesorteerd bij het TSC. Daardoor heeft het TSC een groei gemaakt van 235 naar 530 ton verwerkt textiel op jaarbasis. Sinds 2018 wordt het door de gemeente ingezameld textiel gesorteerd bij het TSC. Dit heeft 44 fte extra werkplekken opgeleverd voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Circulair Ambachtscollectief (CAM)

Voor meer hergebruik zijn betere afzetkanalen wenselijk. Daarom is het initiatief genomen tot het oprichten van een Circulair Ambachtscollectief Meierijstad; het CAM (Circulair Ambachtscollectief Meierijstad). Het CAM bestaat momenteel uit vijf kringloopbedrijven, het Repaircafé (Welzijn de Meierij) en de twee sociaal werkbedrijven (IBN en WSD). De leden van het CAM streven naar een circulaire economie in Meierijstad met een focus op werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In het CAM kunnen alle partijen hun eigen en gezamenlijke doelen verwezenlijken. De CAM-leden werken samen binnen het gemeentelijke transitietraject voor grof restafval. Daarnaast zijn de CAM-leden onderling meer gaan samenwerken. Op verzoek van de leden wordt het CAM-overleg gecoördineerd vanuit de gemeente.

Veldproef ('drive-thru')

Een bezoek aan de milieustraat kost tijd en geeft gedoe. Achter de schermen wacht een uitdaging om meer dan 5000 verschillende afvalproducten te sorteren en in de verschillende containers te werpen. Door deze situatie verliezen we veel waarde op de milieustraat in de vorm van laagwaardige recycling en grof restafval. Ook blijven kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt onbenut.

Sinds april 2021 is de milieustraat in Sint Oedenrode ingericht als een 'drive-thru'. De burger biedt het afval aan, vervolgens sorteert het personeel dit verder uit voor maximaal hergebruik en hoogwaardige recycling. Deze aanpak is met grote belangstelling ontvangen in de afvalsector én door de regelmakers van de landelijke Circulaire Ambachtscentra bij Rijkswaterstaat.

Met deze methode blijkt veel meer hergebruik mogelijk. Hergebruik is echter wettelijk niet toegestaan op milieustraten. Daarom zijn de regelmakers van de landelijke Circulaire Ambachtscentra (RWS) uitgenodigd op locatie bij de veldproef. Zij hebben vervolgens de regels verruimd, waardoor hergebruik op milieustraten mogelijk is gemaakt; hiermee is door Meierijstad een belangrijk succes behaald voor alle milieustraten in Nederland!

Naast meer hergebruik en reparatie is ook meer hoogwaardige recycling mogelijk. Voor het hoogwaardig kunnen sorteren van de productsoorten gaan er trainingen voor het personeel opgezet worden. Daarnaast zal ook de routing en werkwijze worden aangepast. Deze acties zijn noodzakelijk voor meer hergebruik en hoogwaardige recycling.

In het vervolgtraject willen we werk creëren voor mensen met behoefte aan zittend en/of prikkelarm werk. Deze aandachtspunten staan centraal in de verdere vormgeving van de veldproef in 2022.

Van de ambities op het vlak van planet, people and profit zijn de volgende resultaten behaald:

planet:

- Ambitie: 0 kg/p/j grof restafval 'oude stijl'.
Resultaat 2020: 27 kg/p/j, resultaat 2021: 22 kg/p/j.
- Ambitie: 58% grondstoffen.
Resultaat 2021: 83% grondstoffen.
- Ambitie: 32% extra herbruikbare goederen en halffabricaten.
Resultaat: 3% in 2021 (doordat het moeilijk blijkt te zijn om ingeleverde producten op kwaliteit te beoordelen, daarvoor worden extra trainingen voor het personeel opgezet).
- Ambitie: 10% residu (is restafval 'nieuwe stijl').
Resultaat: nog niet opgestart.

people:

- Ambitie: Inwoners kunnen hun afval eenvoudiger en sneller kwijt.
Resultaat 2021: behaald.
- Ambitie: Structureel 4 werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op de milieustraat.
Resultaat 2021: 4 werkplekken behaald voor goed inzetbare medewerkers.
- Ambitie: Leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op de milieustraat.
Resultaat 2021: behaald, er is een mix van 8 leerlingen en professionals werkzaam op de milieustraat.
- Ambitie: Structurele plekken voor dagbesteding op enig moment in de vervolgketen van repair café en maak-/werkbedrijven.
Resultaat 2021: nog niet opgestart.
- Ambitie: Basisonderwijs gebruikt materiaal voor het Ontdeklab.
Resultaat 2021: nog niet opgestart.
- Ambitie: Praktijkonderwijs gebruikt lesmateriaal en praktijklokalen van het Circulair AmbachtsCollectief.
Resultaat 2021: met het repaircafé zijn afspraken gemaakt voor het herstel van wrakfietsen, dit in samenwerking met het Elde College.
- Ambitie Neobot organiseert een design-challenge en ontwikkelt een circulaire milieustraat.
Resultaat 2021: behaald.
- Ambitie: Deelname van minstens vijf bouwstenen (kringloop, sociaal werkbedrijf, dagbesteding, onderwijs, en maak-/werkbedrijven).
Resultaat 2021: 3 van 5 behaald.

profit:

- Ambitie: Besparing op bijstandsuitkeringen.
Resultaat 2021: niet behaald.
- Ambitie: Meer praktijkonderwijs gericht op hergebruik en circulaire economie, meer lokale maatschappelijke cohesie.
Resultaat 2021: nog niet opgestart.
- Ambitie: Grotere doorstroom van goederen in kringloopwinkels
Resultaat 2021: deels behaald.

Tot slot dient te worden vermeld dat kringloopbedrijf D'n Einder zich zal vestigen naast de milieustraat in het najaar van 2022. Vanuit het CAM zullen hierover afspraken worden gemaakt met D'n Einder.

Afweging toekomst milieustraten

De veldproef heeft bewezen dat het werken met verschillende pleinen meerwaarde heeft. Ook is bewezen dat daarmee meer hoogwaardig hergebruik uit grof huishoudelijk afval mogelijk is. Om de best mogelijke waardecreatie met bijbehorende aanpak te kunnen behalen wordt de veldproef verder doorgezet.

De bevindingen zullen op termijn van invloed zijn op de overige twee milieustraten. Dit zal betekenen dat er op den duur een keuze gemaakt zal moeten worden voor voortzetting van deze methode en op welke locatie(s).

Circulair maken van verwerkingscontracten

In de vorige eeuw werden alleen papier en textiel van oudsher gerecycled of hergebruikt. Sinds 1995 wordt GFT apart verwerkt tot compost en restafval verwerkt in afvalverbrandingsinstallaties. Nadien volgde de recycling van vele andere stromen. Sinds 2012 is GFT- en groenafval ingezet als brandstof en compost. Voor het nieuwe contract vanaf 2024 wordt ingezet op 'zwart goud' uit GFT- en groenafval. Daarmee wordt bedoelt dat GFT-en groenafval niet als brandstof wordt toegepast, maar als grondstof voor klimaatadaptatie, kringlooplandbouw en de circulaire economie. Deze bredere focus op maatschappelijke doelen is onderdeel van het beleid Van Afval Naar Grondstof.

Communicatie

We informeren onze inwoners via de gebruikelijke kanalen (gemeentepagina, social media, website). Communicatie voor de inzamelpilots zal worden gericht op de geselecteerde proefgebieden.

Participatie

Het gehele transitietraject Grondstoffen en sociaal domein wordt dóór, vóór en sámen met de belanghebbende partijen doorlopen. De inzamelpilots voor huisvuil en mogelijk ook bedrijfsvuil zullen worden vormgegeven in samenspraak met betrokken inwoners en ondernemers van geselecteerde proefgebieden.

Duurzaamheid

Gemeente Meierijstad bouwt aan een circulaire economie. Een van de eerste bouwstenen daarvan is de omslag van afval naar grondstof. Met het ruim behalen van de eerste doelstelling van maximaal 100 kg in 2020 hebben is de eerste mijlpaal behaald. Hiermee is de focus verlegd naar maximaal 30 kg restafval per inwoner (in 2025), waarbij verder ingezet zal worden op het creëren van werkplekken en leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, besparing op bijstandsuitkeringen en educatietrajecten.

Financiën

1. Nascheiding zal naar verwachting kunnen worden gedekt vanuit het huidige (reguliere) budget.
2. Voor de voorbereiding van de inzamelpilots is een eenmalig budget opgenomen in de Grondstoffenbegroting.
3. De kosten voor de veldproef zullen worden bekostigd uit het huidige (reguliere) budget van de milieustraat Sint-Oedenrode, zoals opgenomen in de Grondstoffenbegroting.
De besparing op grof restafval in de veldproef wordt weer gebruikt voor bekostiging van gerepareerde producten, recycling van extra grondstoffen en natuurlijk de werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Door inzet van mensen uit de Participatiewet ontstaat schadelastbeperking in het sociaal domein. Een uitkering wordt (uiteindelijk) vervangen door een salaris. Deels wordt dit betaald door loonkostensubsidie (doelgroep is onderdeel banenafspraken), waardoor een besparing voor de gemeente ontstaat.
4. Voor de toepassing van 'zwart goud' uit GFT vanaf 2024 is door marktpartijen een hoger tarief afgegeven. Dit zal te zijner tijd worden verwerkt in de begroting voor dat jaar.

Planning

1. Nascheiding zal naar verwachting, bij besluit tot deelname, worden gerealiseerd vanaf 2028.
2. Inzamelpilots worden voorbereid in 2022, inclusief participatietrajecten, met uitvoering in 2023.
3. De veldproef wordt voor geheel 2022 voortgezet binnen twee sporen:
 - Ontvangst van spullen en overige afvalstromen; continuïteit naar de bezoekers.
 - Spullen inzetten voor meer sociaal werk door het opwaarderen naar meer hergebruik. Dit spoor wordt in meerdere fases doorlopen. De eerste twee fases zijn training van medewerkers en het verbeteren van de indeling van de milieustraat.
4. De aanbesteding van 'zwart goud' uit GFT wordt uitgevoerd in 2022.

De Raad zal meegenomen worden in de ontwikkelingen en bevindingen omtrent bovengenoemde onderdelen. Er is een beeldvormende avond gepland voor 1 juni 2022. Verder wordt een fysieke excursie gepland voor de veldproef. Op 8 september staat een beeldvormende avond gepland voor specifiek het onderdeel initiatief nascheiding.

Bijlage(n)

Niet van toepassing.

Ter inzage documenten

Niet van toepassing.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,

De burgemeester,

drs. M.G.C. Wilms-Wils RA

ir. C.H.C. van Rooij